

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВІСНИК

Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки

Випуск IX

«Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика»

Матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції
(30-31 березня 2023 р.)

УМАНЬ
2023

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР ТА ВІДПОВІДАЛЬНА ЗА ЗБІРНИК:

Малишевська І. А., д-р пед. наук, проф., проф. кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, завідувач лабораторії інклюзивної педагогіки Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Бондаренко Ю. А., д-р пед. наук, проф., проф. кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, завідувач науково-дослідної лабораторії проблем інклюзивної освіти Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка;

Колупаєва А. А., д-р пед. наук проф., член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, головний науковий співробітник відділу інклюзивного навчання Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України;

Кравченко О. О., д-р пед. наук проф., декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Махомета Т. М. – канд. пед. наук, декан факультету фізики, математики та інформатики, професор кафедри вищої математики та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Попиченко С. С. – канд. пед. наук, доц., декан факультету дошкільної та спеціальної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Таранченко О. М., д-р пед. наук проф., головний науковий співробітник відділу освіти дітей з порушеннями слуху Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України;

Цимбал-Слатвінська С. В., д-р пед. наук, проф., проф. кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Слатвінська А. А., канд. пед. наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

ТЕХНІЧНИЙ РЕДАКТОР:

Лисинюк О. Р. – старший лаборант кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

*Рекомендовано до друку вченою радою факультету дошкільної та спеціальної освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 10 від 22 березня 2023 року)*

Вісник Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки. Вип. 9 : Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика : матеріали 9-ої Всеукр. наук.-практ. конф. (30-31 березня 2023 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; [головред. Малишевська І. І. [та ін.]. – Умань: Візаві, 2023 р. – 217 с.

До збірника увійшли матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції: «Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика». Основна тематика представлених доповідей відповідає напрямам роботи конференції: теоретичні основи спеціальної та інклюзивної освіти в умовах сучасності; сучасні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти; практичні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти; психолого-педагогічний супровід осіб з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього простору.

Денисенко Людмила, Хрипун Дар'я. Корекційно-педагогічна робота з профілактики дискалькульї у молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення.....	61
Зборовська Леся, Вернигор Оксана. Розвиваємо компетентності у дітей з ООП використовуючи робочі зошити на уроках біології та українській мові і літератури.....	64
Кашуба Любомира, Чекан Оксана. Каністерапія як метод психокорекції в спеціальній освіті.....	67
Кляп Маріанна, Барна Христина. Логоритмічні вправи як корекційний засіб подолання загального недорозвинення мовлення.....	72
Коваль-Бардаш Людмила. Організаційно-методичні аспекти логопедичного супроводу у здо з інклюзивним навчанням.....	76
Колишкін Олександр. Практичні аспекти використання засобів адаптивної фізичної культури в умовах спеціального закладу освіти.....	81
Колісніченко Катерина, Слатвінська Анна. Сенсорний розвиток дітей молодшого дошкільного віку з особливими освітніми потребами засобами ігрової діяльності.....	86
Коляда Наталія, Поліщук Наталія. Інклюзивне волонтерство як суспільна потреба.....	89
Кравченко Оксана. Інклюзивне навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах вищої освіти.....	92
Куцоланська Альона. Проблематика (мімікрія) інклюзивної освіти в сучасному суспільстві.....	95
Логутенко Олена. Особливості комунікативних умінь і навичок дітей старшого дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.....	98
Малишевська Ірина. Управлінська діяльність команди педагогічних фахівців в умовах інклюзивної освіти.....	101
Малишевська Ірина, Сук Наталія. Проблеми формування комунікативної діяльності у дітей з інтелектуальними порушеннями.....	104
Мельник Віта, Авраменко Оксана. Виховання ініціативності особистості як психолого-педагогічна проблема.....	107
Мельникова Ольга. Особливості соціального розвитку дитини із затримкою психічного розвитку в умовах інклюзивного навчання.....	110

*Кляп Маріанна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної реабілітації
ВНЗ «Ужгородський національний університет»*

*Барна Христина,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної та спеціальної освіти
Мукачівського державного університету*

ЛОГОРИТМІЧНІ ВПРАВИ ЯК КОРЕКЦІЙНИЙ ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ ЗАГАЛЬНОГО НЕДОРОЗВИНЕННЯ МОВЛЕННЯ

Формування мовленнєвої компетентності є одним із пріоритетних завдань всебічного гармонійного розвитку дитини у закладі дошкільної освіти (ЗДО) [3]. На жаль, в сучасних умовах кількість дітей, які мають мовленнєві порушення, збільшилася порівняно з попереднім десятиліттям і має тенденцію до подальшого зростання. Так, порушення звуковимови спостерігається у 17–42% дітей дошкільного віку, причому існує стійка тенденція до збільшення цього показника. М. Ханеман, професор Майнського університету, наголошує, що за останні п'ять років кількість дітей з загальним недорозвиненням мови (ЗНМ) зросла більше, ніж на 20% [2].

Загальне недорозвинення мовлення характеризується затримкою розвитку усіх компонентів мовленнєвої системи, яка проявляється порушеннями формування пізнавально-комунікативної діяльності, недорозвиненням емоційно-вольової сфери, уповільненням розвитку зв'язного мовлення при нормальному слухові та первинно збереженому інтелекті [4].

Корекційна роботи з дітьми-логопатами включає в себе: нормалізацію психічних процесів; регуляцію процесів збудження й гальмування; формування навичок конструктивної діяльності та емоційно-вольової сфери; виправлення ряду мовленнєвих порушень на логопедичних заняттях. На думку С. Я. Школьник перед фахівцем-логопедом завжди постає питання щодо якісного та відповідного добору адекватних засобів, методів і форм логопедичного впливу, які б повністю відповідали віковим та психолого-фізіологічним можливостям дітей і разом з тим володіли б значним корекційно-розвивальним потенціалом та високою ефективністю. Серед таких

засобів можна виділити логопедичну ритміку [4].

Дослідженнями даного питання займалися: Е. Жак-Далькроз, Н. Г. Александрова, В. А. Гринер, Н. П. Збруєва, Є. В. Конорова, М. А. Румер, Є. П. Шепулін та ін. Дослідниця Г. А. Волкова розглядає логоритміку як ефективний засіб впливу на різноманітні порушення психомоторних, сенсорних функцій у осіб з мовленнєвою патологією за допомогою системи рухів в поєднанні з музикою і словом. Вона розширила область застосування логоритміки, запропонувавши конкретні методичні рекомендації для комплексної корекції таких мовленнєвих порушень, як дислалія, алалія, ринолалія, дизартрія, порушення голосу. Автор акцентує увагу на необхідності використання засобів логопедичної ритміки як до системи вправ, завдань і різноманітних форм роботи з дітьми дошкільного віку з урахуванням структури їх мовленнєвого дефекту, що поступово ускладнюються [1].

З метою здійснення корекційної роботи з дітьми із ЗНМ під час групових, підгрупових та фронтальних занять поряд з традиційними методами використовуються логоритмічні вправи. Адже саме логоритмічні вправи розвивають функціональні системи дитини з ЗНМ, її дихання, голосову функцію, артикуляційний апарат, слухове сприйняття, слухову і зорову пам'ять, довільну увагу в цілому, процеси запам'ятовування та відтворення мовленнєвого та рухового матеріалу, тобто розвивають мовленнєву функціональну систему через немовні психічні процеси.

Логоритміка – це методика, що спирається на зв'язок слова, музики, руху та включає в себе пальчикові, мовленнєві, музично-рухові й комунікативні ігри. Під час використання логоритмічних вправ логопед вирішує цілу низку важливих корекційних, розвивальних, оздоровчих, освітніх та виховних завдань:

- * розвиток слухової уваги і фонематичного слуху;
- * розвиток музичного, звукового, тембрового, динамічного слуху, почуття ритму, співочого діапазону голосу;
- * розвиток загальної та дрібної моторики, кінестетичних відчуттів, міміки, пантоміміки, просторової організації та виразності рухів;
- * виховання вміння переключатися з однієї сфери діяльності на іншу;
- * розвиток мовленнєвої моторики для формування артикуляційної бази звуків, фізіологічного та фонаційного дихання;

* формування та закріплення досвіду правильного вживання звуків у різних формах і видах мовлення, у всіх ситуаціях спілкування, виховання зв'язку між звуком і його музичним тактом;

* формування, розвиток та корекція слухо-зорово-рухової координації. Логоритмічні заняття дають можливість здолати мовленнєві проблеми у дітей з ЗНМ шляхом розвитку, виховання і корекції у дітей рухової сфери в поєднанні зі словом та музикою, дозволяють дітям глибше зануритися в ігрову ситуацію, створити сприятливу атмосферу засвоєння досліджуваного матеріалу і розвитку творчих здібностей. Подача знань супроводжується різноманітними рухами під музику, що дозволяє активізувати одночасно всі види пам'яті (слухову, рухову і зорову) [2].

При плануванні логоритмічних занять ми використовуємо матеріал за лексичними темами («Овочі», «Фрукти», «Одяг» тощо.). У якості сюжетної основи ми застосовуємо казку, подорож або рольову гру. Для досягнення найкращих результатів заняття хід його будуюмо з урахуванням рівномірності розподілу психофізичної і мовленнєвого навантаження. Використовуються вступні вправи, які дають установку на різноманітний темп руху і мови за допомогою музики, вправ, спрямовані на тренування уваги, пам'яті, координації рухів, регулювання м'язового тону.

Ще одна позитивна риса логоритмічних вправ – це їх групове виконання, що допомагає дітям вчитися працювати у колективі, знаходити спільну мову й вчитися активно взаємодіяти між собою.

З метою систематичного використання логоритмічних вправ, протягом усього дня використовуємо різні засоби логоритміки, взаємодіючи з іншими педагогами: вихователями, інструктором фізкультури та музичними працівниками, психологом.

Таким чином, впровадження логоритмічних вправ у роботу з дітьми із загальним недорозвиненням мовлення дає можливість активізувати мовленнєву діяльність, значно посилити корекційний ефект занять з формування і вдосконалення зв'язного мовлення та успішно підготувати дитину до навчання в школі.

Список використаних джерел

1. Національна доктрина розвитку освіти: затв. Указом Президента України від 17 квіт. 2002 р., № 347/2002. URL: [http:// ukped.com>statti/zakoni-z-pitan- osviti/110.html](http://ukped.com>statti/zakoni-z-pitan-osviti/110.html).
2. Нікішенко Г. В. Підготовка дітей з вадами мовлення в компенсуючому дитячому садку (групі) // Дитячий садок. 2005. № 35. С. 12-16.
3. Рібцун Ю. В. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення: програмно-методичний комплекс. Київ, 2012. 258 с.
4. Школьник С. Я. Подорож до країни гри: Зб. мовних музично-ритмічних занять для дітей 3-4 років. Харків: Світ дитинства, 2003. 72с.